

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXVII. Ex divinis Scripturis ostenditur nefas esse sequi opinionem
prohabilem de licito, quæ (post veritatis inquisitionem) probabiliùs
apparet falsa, quàm vera.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

excludi potest formido magna & prudens de illicito.

421 Idipsum denique conficitur ex definitione, quam tradit Ludovicus de Scildere tr. de princip. confc. c. 2. §. 1. n. 12. *Opinio probabilis est assensus cum formidine, inmixtus rationibus gravibus, ex quibus vir consideratus, post argumenta contraria considerata, & soluta, in negotio magni momenti concludere solet.* Conficitur (inquam) solum illam opinionem probabilem esse, cujus rationes longè superant rationes in contrarium. Si enim rationes in contrarium sint æquales, vel ferè æquales, & à fortiori si sint longè fortiores, nullus consideratus vir opinioni illi præstabit assensum, ex eaque processurus est ad praxim. Nullus etiam vir consideratus iudicabit se facturum ex negotiatione lucrum, quando rationes contra spem lucri sunt æquales vel fortiores rationibus pro lucro. Non potest itaque voluntas prudentem pro una potius altera parte assensum imperare, dum eidem intellectui paria hinc inde proponantur rationum momenta; multoque minus pro ea, cujus fundamenta apparent longè minus solida.

422 Quidquid de his sit, opinio probabilis, in quaestione, quâ Catholici Doctores quaerunt, an licitus sit usus ipsius, illa est, quæ fulcitur argumentis, quæ licet non convincant, aded tamen verisimilia sunt, ut viris non vulgariter eruditis, & in materia, de qua agitur, non mediocriter versatis, post diligentem veritatis inquisitionem, citra passionem & culpam, non solum videantur convinci non posse falsitatis, neque per rationem, neque per divinam Scripturæ autoritatem, neque per Ecclesiæ declarationem, nec per unanimum Sanctorum traditionem, sed & vera videantur, Scripturisque & Ecclesiæ declarationibus, & Sanctorum doctrinæ & rationi conformia; dignaque proinde, quibus homo irreprehensibiliter assensum præbeat.

423 Hanc definitionem hæreticorum erroribus non convenire, nec debere convenire, satis constat ex præmissis. Quia probabiles non sunt opiniones, quas de ipsis habent, quamvis ipsi existiment, illas nisi argumentis, quæ ipsis apparent assensu digna, nihilque à se asserti contra rationem, vel Scripturam. Neque enim sic ipsis videtur citra passionem & culpam, sed partim ob superbiam, & voluntariam cæcitatem ipsorum, partim ob culpabilem inquirendæ veritatis negligentiam. Unde error opinioque ipsorum est voluntarius in causa.

CAPUT XXXVII.

Ex divinis Scripturis ostenditur nefas esse sequi opinionem probabilem de licito, quæ (post veritatis inquisitionem) probabilius apparet falsa, quam vera.

424 Imprimis id ostenditur ex Deuteron. 17. *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, &* Tom. I.

Judicium intra portas tuas videris verba (seu opiniones) variari, surge.... Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore, quaresque ab eis... iudicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui præsum loco, quem elegerit Dominus. Ecce casus variantium opinionum inter Iudices, quorum licet gravis esse soleat autoritas, nec proinde variantibus opinionibus ipsorum desit probabilitas, in ista nihilominus varietate Judæis non dat Deus libertatem sequendi quam voluerint opinionem, sed jubet ut studiosissime inquirant, & pro posse sequantur veritatem, adhibito in consilium cætu Sacerdotum, eorumque Præside summo Sacerdote. Si tantam veritatis studiositatem Judæis Deus imperavit, profectò incredibile est, quòd majorem falsitatis, quam veritatis apparentiam, tametsi pro veritate probabilem sequi permittat Christianis. Et si Judæis sequi non permiserit probabilem quamcumque opinionem Iudicum, credibile non est quòd Christianis sequi permittat probabilem quamcumque opinionem Casuistarum.

Secundò, ex omnibus divinis testimoniis, quibus veritatem in omnibus pro posse sequi jubemur. Eceli. 37. *Ante omnia verbum verax præcedat te.* 1. Reg. 12. *Servite ei in veritate.* Tob. 14. *Servite Domino in veritate.* Ad Ephes. c. 4. *veritatem facientes, &c.* quantum scilicet in tenebroso hoc statu scimus & possumus. Non sequitur autem veritatem, quantum scit & valet, qui facit id quod cognoscit probabilitus esse, quam non esse contra veritatem divinæ legis. Cùm recedat ab ea parte, quam iudicat propius ad divinæ legis veritatem accedere, ad eamque accedat, quam credit propiorem falsitati. Unde etiam impingit in præceptum Apostoli ad Ephes. 5. *Videte itaque, fratres, quomodo cavete ambuletis, non quasi insipientes, sed velut sapientes... intelligentes quæ sit voluntas Dei.* Et ad Philipp. 4. *Quacumque sunt vera... hæc cogitate. Non enim possumus aliquid adversus veritatem (inquit 2. Cor. 3.) sed pro veritate, sequendo eam, quantum scimus & possumus.*

Tertiò, rursus ex omnibus divinis testimoniis, quibus admonemur, imò jubemur sollicitè & instanter postulare à Deo veritatis notitiam, divinæque legis cognitionem, ut per eam ambulantes ad Deum perveniamus. Psal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua, & doce me.* Psal. 42. *Emitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, &c.* Psal. 85. *Deduc me in via tua, & ingrediar in veritate tua.* Psalm. 118. *Da mihi intellectum ut sciam testimonia tua. Doce me justificationes tuas. Doce me facere voluntatem tuam. Vias tuas Domine demonstra mihi. Non abscondas à me mandata tua.* Haud dubiè quia nobis necessaria est notitia veritatis, & divinæ legis, ut ad Deum pervenire possimus. Ad id verò necessaria non esset notitia veritatis, & divinæ

legis, si absque ea obtineri posset bene agendi securitas, probabilitatem sequendo. Quid enim necesse est nos fatigare, petendo jugiter à Deo notitiam veritatis, si securos nos credere possimus, ductu & usu cujuslibet probabilitatis, etiam minoris? Cessat ergo sollicitudo & studium querendi & postulandi à Deo notitiam veritatis, si ad conscientiam securitatem sufficiat probabilem sequi opinionem, etiam dum cognoscitur probabilius falsa, quam vera. Qui enim talem sequitur opinionem, convincitur sollicitè non querere veritatem, nec opinionem amplecti propter veritatem. Nam qui opinionem propter veritatem sincere amplectitur, non quamlibet amplectitur opinionem ex duabus sibi invicem contradicentibus, tamen utraque sit probabilis (cùm veritas in una dumtaxat reperiri valeat) eamque multò minùs amplectitur, in qua majora videt indicia falsitatis; sed eam in qua majora videt indicia veritatis.

427 Dixi, imò jubemur sollicitè & instanter à Deo postulare notitiam veritatis. Quia, ut Augustinus l. 1. contra Academ. c. 4. ait: *quisquis minùs instanter quam oportet, veritatem querit, is ad finem hominis non pervenit. Quisquis autem tantùm, quantum homo potest, ac debet, dat operam inveniendæ veritati, etiamsi non inveniat, beatus est: totum enim facit, quod ut faciat ita, natus est.* Et epist. 6. *Omnes autem sumus, aut tenemur esse cives illius civitatis, cujus Rex & Imperator est veritas; ne simus ex alia, cui falsitas dominatur & vanitas.* Et idè lib. 22. de Civit. c. 23. graviter monet, sollicitè excubandum esse, ne opinio verisimilis fallat; ne decipiat sermo versutus; ne se tenebra alicujus erroris offundant; ne quod bonum est, malum; aut quod malum est, bonum esse credatur... ne in ea, quæ agenda non sunt, cupido præcipiet. Cur sic excubare debemus? quia, ut ait ferm. 12. de temp. *voluntatis propeusio auctoritatem vitiiis querit, & quod malum est, bonum, aut bono proximum esse suadet.* Quisquis verò sequitur opinionem minùs probabilem de licito, cognoscens probabiliorem de illicito, minùs profectò instanter veritatem querit, nec ei inveniendæ tantùm quantum potest, & debet, dat operam, nec sollicitè excubat, ne opinio verisimilis fallat; imò falli vult, & in illicita cupiditate præcipitur. Cùm opinionem probabilius falsam, cognitam ut talem, non sequatur amore veritatis, sed suæ libertatis; cujus proinde amor, & voluntatis propensio auctoritatem seu probabilitatem vitiiis seu illicitis querit, dum id quod illicitum est, licitum esse suadet.

428 Quartò ex Psalm. 118. *Tu mandasti, mandata tua custodiri nimis*, id est valdè sollicitè cavendo aliquid contra facere, ut communis habet sacrorum Interpretum expositio, cujus veritatem ostendunt verba ista Deuteronomii 26. *Deus præcepit tibi, ut facias mandata hæc... & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.* Ostendit & primum mandatum diligendi Deum *ex toto corde tuo*, &c. Quisquis

enim Deum diligit, & mandata implet ex toto corde suo, &c. omni sollicitudine cavet, quantum scit & potest, Dei offensionem, mandatorumque ipsius transgressionem. Siquidem *res est solliciti plena timoris amor.* Omni verò sollicitudine, quantum scit & potest, Dei non cavet offensionem, nec mandatorum ipsius transgressionem, qui sciens & volens facit quod probabilius cognoscit esse, quam non esse Dei offensionem, &c. Vide supra n. 285.

Quintò ex Eccli. 3. *Qui amat periculum, in illo peribit.* Atqui periculum amat peccati, qui sciens & volens exponit se morali periculo illius. Hoc autem si faciat qui id facit, quod cognoscit æquè probabiliter esse, quam non esse peccatum (ut probavi n. 183.) à fortiori qui facit quod cognoscit probabilius esse, quam non esse peccatum.

Sextò ex Philipp. 2. *Cum metu & tremore salutem vestram operamini.* Cum metu namque & tremore salutem suam operari, est valdè sollicitè cavere, non solum omne peccatum, quo salus impeditur, sed & morale periculum omne peccati. Quod valdè sollicitè non cavet, qui facit quod probabilius cognoscit esse peccatum.

Septimò ex 1. Thessalon. 5. *Ab omni specie mala abstinete vos*, id est ab omni re, quæ speciem mali præterdit, ut exponit Glossa ibidem. Unde alia versio habet: *Ab omni specie mali abstinete vos.* Ab omni verò specie, seu apparentia mali non abstinere, qui facit id, in quo videt majorem apparentiam, seu probabilitatem mali.

Octavò ex Rom. 6. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Quorum verborum licet sensus multiplex sit, eorum unus est, quo per fidem intelligitur conscientia, uti exponit Concilium Lateranense sub Innocentio III. can. 41. Sensus ergo est, peccatum esse omne quod conscientia per firmum fixumque judicium (ut contextus manifestat) non dicitur esse absque peccato. Quod profectò per firmum fixumque judicium non dicitur conscientia illius, qui agit quod probabilius credit esse peccatum. Quemadmodum enim talis id credit speculativè, sic credit & practicè. Cùm judicium practicum sequatur speculativum, quancumque nova non intervenit circumstantia, vel novum se non offert principium, quo intellectus sufficienter moveatur ad aliter practicè judicandum, quam speculativè. Talis verò circumstantia supponitur hinc non intervenire. Tale etiam principium sese non offerre, constat ex demonstrata inanitate principiorum, quibus nituntur Probabilistæ.

Nonò ex Matth. 7. *Intrate per angustam portam: quia lata & spatiosa via, quæ ducit ad perditionem. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam!* Sed si agere liceret omne probabiliter licitum, etiam dum probabilius apparet illicitum, non esset adeò angusta porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam. Cùm probabilissimus adeò dilatatus sit,

ut tota penè Theologia Moralis problematica sit, ut videre est in Theologia Morali, quam vastis voluminibus in folio Probabilista Elcobar conscripsit, totam ferè secundum duplicem viam, alteram alteri contradictoriè oppositam: *Est & non est; licet & non licet; peccat & non peccat; tenetur & non tenetur*, &c. Quarum viarum utramlibet in præloquio cap. 3. n. 13. pronuntiat aded securam, ut *quancumque* (inquit) *duarum primò diversarum, inierint homines, rectà tendant ad superiores.* Idipsum constat ex eo quòd *tot jam sunt de humanis actibus opiniones* (teste Eminent. Card. Bona in princip. vit. christ. p. 2. §. 46.) ut ferè liceat quidquid lubet. Teste namque experiencià, tanta est multitudo, tantaque diversitas probabilium (ut vocant) opinionum, de qualibet ferè re proposita, totque glossæ, trixæ, limitationes, inventiones, quibus divina, humanæque leges inflectuntur, elumbantur, mangonizantur, relaxantur, ut legibus vix relinquatur locus, & Alexander VII. in decreto anni 1665. non solum conqueratur, complures opiniones, christianæ vitæ relaxativas, partim antiquatas iterum suscitari, partim noviter prodire, alienas ab Evangelica simplicitate, & SS. Patrum doctrina, sed & metuat ne per eas *viam salutis, quam suprema Veritas, Deus, cujus verba in æternum permanent, arctam esse desinivit, in animarum perniciem dilatarî, seu verius perverti contingat.* Fallitur proinde Terillus, dum homine docto indignum censet, ex sententia illa Evangelica contra Orthodoxos Scriptores arguere, tr. de conscient. prob. q. 25. n. 25. addens similia loca, à Janfenistis perperam objecta, coram vetulis & rudibus declamari posse, non tamen movere Theologum, nisi fortè ad risum & compassionem. Fallitur (inquam) cum supremus Theologorum omnium Magister inde motus fuerit, non ad risum, sed ad justum contra Probabilistas & laxiores Casuistas, licet Orthodoxos, dolorem & timorem, ut proximè vidimus. Videat ne fortè ipse potius risu excipiendus sit, dum nobis objicit Evangelicum istud; *jugum meum suave est*, ob dicenda num. 445. & seqq.

434 Innumera alia divinæ Scripturæ testimonia videri possunt apud Antonium Merendam in edito à se Opere de consilio, ubi plusquam centum sacra testimonia congerit, atque ex SS. Patrum mente explicat ad intentum.

CAPUT XXXVIII.

Secundò idipsum probatur exemplis eorum, quos vel Scriptura reprehendit; vel ipsa, aut probata historia redarguit, vel pœnas dedisse referunt, neglecta probabilioris opinionis in rebus agendis.

435 PRIMUM exemplum sumitur ex 3. Reg. 12. ubi reprehenditur Roboam in eo quòd consilium juniorum, & minus expertorum prætulit consilio seniorum, & magis expertorum, in regimine populi sibi commissi, Tom. I.

respondit Rex populo dura, derelicto consilio seniorum... & locutus est eis secundum consilium juniorum. Multò ergo magis reprehendendi sunt, qui, in rebus ad salutem æternam spectantibus, sequuntur opinionem minus probabilem, derelictâ probabiliori. Quod enim Terillus ait, consilio juniorum nullam subfuisse probabilitatem, parum credibile est, si omne illud probabile sit quod gravi nititur autoritate, vel ratione, nec quidquam convincens affertur in contrarium. Neque enim aded juvenes erant illi, quorum consilium secutus est, ut nihil omninò gravitatis præ se ferrent: cum essent Coartanei Roboam, qui anno 41. ætatis regni possessionem accepit. Nec consilium ipsorum destitutum fuit plausibili ratione, vel convictum certâ in contrarium ratione. Consuluerunt enim respondere populo dura, ut inde populus terretus, caveret sibi imposterum Regem tam liberè loqui, seditionemque excitare. In eo proinde secuti sunt sententiam plurium artis regnandi peritorum, qui populos, ad seditionem proclives (quales erant filii Israël) metu magis quam amore censent regendos. Quamvis ergo felicitas defuerit Roboam, non defuit probabilitas. Hæc proinde non excusat imitatores Roboam, qui derelictâ probabiliori sententiâ veterum Magistrorum, sequuntur opinionem minus probabilem juniorum Probabilistarum.

Secundum exemplum sumitur ex 3. Reg. 13. ubi Gad Propheta, tamquam inobediens voci Domini, à leone occisus describitur: ed quòd utique contra præceptum sibi à Deo factum, comederit in Bethel, in eo obsecutus alteri Propheta, attestanti sibi divinitus revelatum, ut ipsum ad comedendum secum reduceret in domum suam. Ipsum proinde à peccato non excusavit probabilitas revocati mandati sibi divinitus facti; probabilitas (inquam) fundata in gravi autoritate istius Propheta, qui revocationem illam eo ipso attestabatur, quo revelationem reducendi ipsum in domum suam, ad comedendum secum. Omne ergo probabile non est licitum, & tutum. Licet interim Gad in eo mortaliter non peccaverit, vel propter materiæ parvitatem, vel propter simplicitatem, aut inconsiderationem, *quâ, alienâ decipiente fallaciâ* (inquit Augustinus in lib. de cura pro mortuis) *obedire se credidit. Neque enim putandum est ita fuisse interemptum morsu bestia, ut ad supplicium tartareum deinceps anima raperetur: quandoquidem ipsum ejus corpus, idem leo qui occiderat, custodivit, jumento etiam, quo vehebatur, illeso, &c.* Quid igitur illo nos exemplo docere voluit Deus? Ex duobus mandatis invicem contrariis, certius & probabilius esse præferendum. Cujus contrarium ipse fecit, cum sibi certius probabiliusque foret divinum mandatum immediatè sibi factum, de abstinendo, quam posterius, per alterum Prophetam insinuatam, de comedendo. Illo proinde exemplo à fortiori demonstratur quòd